

INSTYTUT PRAWA USTROJOWEGO

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:

Pojęcie małżeństwa w pryzmacie teorii wymogów imperatywnych

Tytuł opracowania:

*Definicja małżeństwa oraz jej wpływ na instytucję rodzicielstwa w prawie państw Beneluxu:
Belgii, Holandii i Luksemburgu.
(ekspertyza specjalistyczna)*

Autor opracowania:

Dr Anna Hadała-Skóra

Strona 1 z 14

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

NAUKA DLA
SPOŁECZEŃSTWA

POJĘCIE MAŁŻEŃSTWA

Spis treści

Uwagi wprowadzające.....	3
Regulacje prawne dotyczące małżeństwa oraz władzy rodzicielskiej	5
Bibliografia:.....	12

Uwagi wprowadzające

Małżeństwo cywilne to związek funkcjonujący w porządku prawnym wszystkich krajów Unii Europejskiej. W prawie polskim rozumiane jest jako stosunek prawny, złożony z uprawnień oraz obowiązków mających charakter majątkowy lub niemajątkowy¹. Przykładowo, według definicji sformułowanej przez Jerzego Ignatowicza i Mirosława Nazara małżeństwo to: *powstały z woli małżonków, ale w sposób sformalizowany, trwały związek kobiety i mężczyzny, będący także stosunkiem prawnym o charakterze wzajemnym; związek ten polega na maksymalnym zespoleniu małżonków w sferze ich stosunków osobistych oraz poważnym powiązaniu w sferze stosunków majątkowych; obydwoje partnerzy tego związku mają przy tym równorzędną pozycję*².

Geneza instytucji małżeństwa cywilnego sięga pierwszej generacji praw człowieka. Świeckie małżeństwo, funkcjonujące od czasów Kodeksu Cywilnego Napoleona (1804 r.)³, stanowiło kontynuację długiej tradycji, w tym tej ukształtowanej w czasach starożytnego Rzymu oraz regulacji kościelnych⁴. Niniejsza kodyfikacja miała znaczący wpływ na myśl prawniczą XIX oraz XX stulecia. Znajdujące się w niej rozwiązania stanowiły wzór dla twórców prawa wielu państw tj. belgijskiego, niemieckiego, polskiego, portugalskiego i rumuńskiego. Kodeks Cywilny Napoleona wywarł również wpływ na kodyfikacje państw Ameryki Łacińskiej, niektóre stany w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz kanadyjski Quebec. Ponadto pewne jego elementy widoczne są we wszystkich byłych francuskich koloniach w Afryce oraz w Azji. Należy podkreślić, że Kodeks Napoleona stanowił jedną z wielu przyjętych kodyfikacji francuskich w epoce cesarstwa. Innymi regulacjami prawnymi, które powstały w tym okresie były akty takie jak: kodeks postępowania cywilnego, kodeks handlowy, kodeks postępowania karnego i kodeks karny francuski. Stanowiły one wzorzec, który naśladowało większość państw burżuazyjnych w XIX i XX wieku⁵. Kodeks Napoleona na gruncie prawa cywilnego stanowił

¹ Dane za stroną internetową: <https://adwokatmdp.pl/slub-cywilny/>, (data dostępu: 10.08.2023), P. Pańtak, *Guarantee of marriage and family protection in the constitution of the republic of poland. The comparative analysis of the basic law in selected member states of the European Union.*, "Polish journal of political science" 2021, Vol. 7, No. 1, s. 75-94.

² J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, [w:] *Komentarz do art.1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, Warszawa 2005, s. 78.

³ Kodeks Napoleona stanowił zbiór przepisów oraz norm prawnych na gruncie prawa cywilnego. Akt ten został wprowadzony w 1804 roku we Francji przez Napoleona Bonaparte. Po upadku starego reżimu, stanowiącego skutek rewolucji francuskiej stanowił pierwszą o istotnym znaczeniu kodyfikację prawa francuskiego. Dane za stroną internetową: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Kodeks-Napoleona;3945722.html> (data dostępu 10.09.2023).

⁴ S. Molnár, *The Fundamental Right of Marriage in the Constitutions of European Countries*, "Central European Journal of Comparative Law", Vol. 2, No. 2 (2021), s. 182.

⁵ Dane za stroną internetową: <https://www.polskieradio.pl/106/156/Artykul/1432090%2CKodeks-Napoleona-%E2%80%93-fundament-prawa-cywilnego>, (data dostępu: 10.07.2023).

realizację idei rewolucji francuskiej z 1789–99 roku. Akt ten uwzględniał w swoich przepisach wiele instytucji francuskiego prawa zwyczajowego, jak również prawa rzymskiego. Kodeks oparty był na szeregu zasad takich jak: 1) wolność osobista jednostki, 2) wolność własności prywatnej, 3) formalna równość obywateli wobec prawa, 4) swoboda umów, 5) świecki charakter małżeństwa oraz 4) ślub cywilny. Warto podkreślić, że niniejszy akt przekazał sprawy małżeńskie do właściwości sądów powszechnych, ponadto dopuszczał również rozwody⁶.

Zagadnienie dotyczące różnorodności płci w małżeństwie stanowi przedmiot licznych dyskusji⁷. Jak wiadomo, w oparciu o kryterium płci można wyodrębnić różne modele rodziny. Należy podkreślić, że przepisy mające zastosowanie do związków partnerskich, takich jak zarejestrowane związki partnerskie lub związki nieformalne różnią się od tych stosowanych do małżeństwa. Odmienności na gruncie krajowych przepisów odnoszących się do związków małżeńskich w poszczególnych krajach Unii Europejskiej, dostrzegalne są głównie w zakresie praw i obowiązków par w związku małżeńskim. Taka sytuacja występuje na przykład w odniesieniu do majątku lub używanego nazwiska, stosunku występującego pomiędzy małżeństwem wyznaniowym a małżeństwem cywilnym (w tym zakresie warto zauważyć, że niektóre państwa wchodzące w skład Unii Europejskiej traktują małżeństwo wyznaniowe jako równorzędne wobec małżeństwa cywilnego, a inne nie). Możliwość zawarcia związku małżeńskiego przez osoby tej samej płci występuje w państwach należących Unii Europejskiej takich jak: Austria, Niemcy, Belgia, Holandia, Luksemburg, Irlandia, Dania, Finlandia, Szwecja, Francja, Hiszpania, Portugalia, Słowenia oraz Malta. Pary tej samej płci mogą zawrzeć związek małżeński również w Islandii, Norwegii oraz Szwajcarii⁸.

Sarłota Molnár wskazuje, że prawo do zawarcia małżeństwa implikuje między innymi: 1) wolność do dobrowolnego decydowania o zawarciu związku małżeńskiego; 2) brak uprzywilejowania płci; 3) równość w zakresie obowiązków małżonków czy też 4) rolę małżeństwa w tworzeniu rodziny, stanowiącej fundament, na którym oparte jest społeczeństwo. Ochrona niniejszych wartości leży w gestii państwa. Autorka podkreśla, że koncepcja małżeństwa znana od stuleci i będąca podstawowym prawem wydawała się wolna od wątpliwości, podobnie jak przekonanie, że pełnione w rodzinie role przez kobietę i mężczyznę wynikają z naturalnych różnic i biologicznych uwarunkowań⁹.

⁶ Dane za stroną internetową: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Kodeks-Napoleona;3945722.html> (data dostępu: 10.08.2023).

⁷ S. Molnár, *The Fundamental Right...*, s. 184 i nast.

⁸ Dane za stroną internetową: https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_en.html (data dostępu: 10.07.2023).

⁸ S. Molnár, *The Fundamental Right...*, s. 184.

⁹ *Ibidem*, s. 181.

Regulacje prawne dotyczące małżeństwa oraz władzy rodzicielskiej

Na gruncie prawa międzynarodowego można wskazać akty zawierające regulacje normatywne w zakresie ochrony praw rodziny. Funkcjonują one na dwóch płaszczyznach: 1) uniwersalnej¹⁰ i 2) regionalnej¹¹.

Wśród aktów prawnych ONZ odnoszących się do zagadnienia instytucji małżeństwa można wskazać:

- 1) Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19.12.1966 r.¹²;
- 2) Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19.12.1966 r.¹³.

W tym miejscu warto również wymienić dokumenty mające charakter uzupełniający w stosunku do treści wymienionych powyżej aktów. Są to:

- 1) Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18.12.1979 r.¹⁴;
- 2) Konwencja w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw z dnia 10.12.1962 r.¹⁵ oraz
- 3) Rekomendacja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie zgody na małżeństwo, minimalnego wieku

¹⁰ Tworzy ją system ochrony praw człowieka skupiony wokół ONZ.; zob. J. Bucińska, *Ochrona instytucji małżeństwa na płaszczyźnie międzynarodowej*, Warszawa 2018, s. 7.

¹¹ W jej obrębie fundamentalną rolę odgrywają dokumenty, które zostały wydane przez Radę Europy, zob. J. Bucińska, *Ochrona instytucji ...*, s. 7.

¹² Art. 23 „1. Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i Państwa. 2. Uznaje się prawo mężczyzn i kobiet w wieku małżeńskim do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. 3. Żaden związek małżeński nie może być zawarty bez swobodnie wyrażonej i pełnej zgody przyszłych małżonków. 4. Państwa-Strony niniejszego Paktu podejmą odpowiednie kroki w celu zapewnienia równych praw i obowiązków małżonków w odniesieniu do zawarcia małżeństwa, podczas jego trwania i przy jego rozwiązaniu. W przypadku rozwiązania małżeństwa należy podjąć środki w celu zapewnienia dzieciom niezbędnej ochrony.”, dane za stroną internetową: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770380167/T/D19770167L.pdf> (data dostępu: 15.09.2023).

¹³ Art. 10 „Państwa Strony niniejszego Paktu uznają, że: 1. Należy udzielić jak najszerzej ochrony i pomocy rodzinie jako naturalnej i podstawowej komórce społeczeństwa, w szczególności przy jej zakładaniu i w okresie trwania odpowiedzialności rodziny za opiekę i wychowanie dzieci pozostających na jej utrzymaniu. Związek małżeński powinien być zawierany przy swobodnie wyrażonej zgodzie przyszłych małżonków. Szczególną opieką należy otoczyć matki w rozsądnym okresie przed i po urodzeniu dziecka. W tym czasie pracujące matki powinny otrzymywać płatny urlop lub urlop z zapewnieniem odpowiednich świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego. 3. Należy podjąć specjalne kroki w celu zapewnienia ochrony i pomocy wszystkim dzieciom i młodzieży bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na pochodzenie lub inne przyczyny. Należy chronić dzieci i młodzież przed wyciskiem ekonomicznym i społecznym. Zatrudnianie ich przy pracy szkodliwej dla ich moralności lub zdrowia bądź niebezpiecznej dla życia lub mogącej przeszkodzić w ich normalnym rozwoju powinno być ustawowo karalne. Państwa powinny również ustalić granicę wieku, poniżej której płatne zatrudnianie dzieci powinno być ustawowo zakazane i karalne” dane za stroną internetową: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770380169/T/D19770169L.pdf> (data dostępu: 15.07.2023)

¹⁴ Dz.U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71 i 72. Dane za stroną internetową: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19820100071> (data dostępu 12.08.2023).

¹⁵ Dz.U. z 1965 r. Nr 9, poz. 53 i 54. Dane za stroną internetową: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19650090054> (data dostępu: 1.07.2023).

małżeńskiego i rejestracji małżeństw z dnia 1.11.1965 r¹⁶.

Inną, odmienną funkcję pełni Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z dnia 10.12.1948 r., będąca pierwszym aktem regulującym w sposób kompleksowy zagadnienie praw człowieka¹⁷.

Regulacje odnoszące się do instytucji małżeństwa w Belgii można odnaleźć między innymi w art. 21 Konstytucji Królestwa Belgii z dnia 7.2.1831 r.¹⁸. Zgodnie z tym przepisem [...] *Ślub wyznaniowy winien być poprzedzony ślubem cywilnym, z wyjątkiem przypadków, które w razie potrzeby określi ustawa.*

Belgia w dniu 30 stycznia 2003 roku stała się drugim krajem na świecie, po Holandii, który zatwierdził możliwość zawierania małżeństw dla osób tej samej płci¹⁹. Oprócz regulacji konstytucyjnych przepisy prawne dotyczące instytucji małżeństwa w Belgii odnaleźć można również na gruncie prawa cywilnego. Zgodnie z art. 143 belgijskiego Kodeksu cywilnego *Małżeństwo może być zawarte przez dwie osoby różnej lub tej samej płci. Jeżeli małżeństwo zostało zawarte między osobami tej samej płci, art. 315 nie ma zastosowania*²⁰.

Aby zawrzeć związek małżeński w Belgii, należy spełnić pewne wymagania, między innymi: w zakresie wieku — przyszli małżonkowie muszą mieć ukończone 18 lat²¹, wyrażenie zgody przez obojga przyszłych małżonków (konieczne jest dobrowolne wyrażenie zgody na zawarcie małżeństwa). Oznacza to zatem, że małżeństwo pod przymusem jest zabronione²². Belgijskie przepisy prawa cywilnego określają

¹⁶ J. Bucińska, *Ochrona instytucji...*, s. 9.

¹⁷ Artykuł 16 „1. Pełnoletni mężczyźni i kobiety, bez jakichkolwiek ograniczeń ze względu na rasę, narodowość lub religię, mają prawo do zawierania związku małżeńskiego i zakładania rodziny. Korzystają oni z równych praw co do zawierania małżeństwa, w czasie jego trwania i po jego rozwiązaniu. 2. Małżeństwo może być zawarte wyłącznie na podstawie dobrowolnej i pełnej zgody przyszłych małżonków. 3. Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa oraz jest uprawniona do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.” Dane za stroną internetową: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html> (data dostępu: 14.08.2023); J. Bucińska, *Ochrona instytucji...*, s. 9.

¹⁸ Konstytucja Królestwa Belgii z dnia 7.2.1831 r., tekst dostępny na stronie internetowej https://www.senate.be/deutsch/const_de.html (data dostępu: 10.08.2022); Tekst Konstytucji w języku polskim (tł. W. Skrzydło, Warszawa 1996) dostępny na stronie internetowej: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/belgia.html> (data dostępu: 3.08.2023.)

¹⁹ Dane za stroną internetową: <https://www.brusselstimes.com/361629/belgium-celebrates-20-years-of-same-sex-marriage> (data dostępu: 1.06.2023). Izba Reprezentantów przyjęła wówczas ustawę, której postanowienia umożliwiły zawieranie małżeństw pomiędzy osobami tej samej płci. Tekst ustawy dostępny na stronie internetowej https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-13-februari-2003_n2003009163 (data dostępu: 17.08.2023)

²⁰ Dane za stroną internetową: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet (Data dostępu: 12.07.2023)

²¹ Art. 144 Kodeksu cywilnego „Nikt nie może zawrzeć małżeństwa przed ukończeniem osiemnastego roku życia”. Dane za stroną internetową: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet (data dostępu 2.07.2023). Istnieje możliwość uchylecia powyższego wymogu. Przewiduje to art. 145, zgodnie z którym „Z ważnych powodów sąd rodzinny może uchylić zakaz zawarty w artykule poprzednim.

²² Przesądza o tym art. 146 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym „Nie ma małżeństwa bez zgody.”

przypadki, gdy zawarcie małżeństwa nie jest możliwe. Zgodnie z postanowieniami art. 147 Kodeksu cywilnego *nie można zawrzeć małżeństwa: 1) przed rozwiązaniem istniejącego małżeństwa; 2) przed zakończeniem istniejącego prawnego wspólnego pożycia, chyba że dotyczy to tych samych stron*. Ponadto, co najmniej jeden z przyszłych małżonków musi spełniać określone wymogi dotyczące miejsca zamieszkania. Kryteria te mogą być zróżnicowane w zależności od posiadanego obywatelstwa i statusu prawnego przyszłych małżonków. Ponadto ustawodawca wskazał przeszkody uniemożliwiające zawarcia małżeństwa. W tym zakresie zgodnie z art. 161 Kodeksu cywilnego *Zabronione jest zawieranie małżeństw przez wszystkich [...] krewnych w linii prostej i wstępnej oraz powinowatych w tej samej linii*. Oprócz wyżej wskazanych wymogów niezbędnych do spełnienia w celu zawarcia związku małżeńskiego w Belgii konieczne jest przedłożenie dokumentów takich jak ważny dowód tożsamości, akty urodzenia przyszłych małżonków oraz dokument potwierdzający stan cywilny²³.

W Belgii, osoby, które planują wstąpić w związek małżeński, mogą dokonać wyboru pomiędzy ceremonią ślubu cywilnego a ceremonią religijną. Pierwszą z nich – ceremonię cywilną cechuje prawnie wiążący charakter. Ceremonia cywilna musi odbyć się w lokalnym ratuszu bądź we wskazanym miejscu ślubu. Natomiast odnosząc się do drugiej – ceremonii religijnej, należy zaznaczyć, że może zostać przeprowadzona dodatkowo — oprócz ceremonii cywilnej. Aby małżeństwo mogło zostać oficjalnie uznane, po ceremonii zaślubin, niezbędne jest jego zarejestrowanie w urzędzie stanu cywilnego. Ponadto, podczas ceremonii zaślubin konieczna jest obecność dwóch świadków, którzy wraz z parą nowożeńców składają własnoręczne podpisy pod aktem małżeństwa²⁴.

Istnieje możliwość zawarcia umowy małżeńskiej umowy majątkowej, pozwalającej przyszłym małżonkom na uregulowanie niektórych kwestii w zakresie praw oraz obowiązków małżeńskich. W tego rodzaju umowach można zawrzeć postanowienia odnoszące się do: ustroju majątkowego, ustaleń finansowych oraz kwestii dotyczących dziedziczenia. Osoby fizyczne po zawarciu związku małżeńskiego mogą przyjąć nazwisko współmałżonka²⁵.

Odpowiedzialność rodzicielska – władza rodzicielska, jest to mechanizm prawny, który funkcjonuje w celu ochrony dzieci oraz w celu należytego reprezentowania ich interesów aż do momentu, gdy osiągną

²³ Dane za stroną internetową: <https://lawandvisas.com/what-are-the-requirements-for-marriage-in-belgium/> (data dostępu 12.07. 2023) oraz <https://www.vlaanderen.be/en/marriage> (data dostępu 1.09.2023), Kodeks cywilny https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

pełnoletniość lub nie będą podlegać władzy rodzicielskiej. Odpowiedzialność rodzicielska obejmuje swoim zakresem nie tylko prawa osobiste, lecz także prawa majątkowe dziecka²⁶.

W Belgii normy prawne związane z władzą rodzicielską można odnaleźć w przepisach prawa cywilnego. Ustanawianie tego rodzaju regulacji (analogicznie jak ma to miejsce w wielu systemach prawnych w Europie) ma przede wszystkim na celu zagwarantowanie dobra dziecka. W Belgii władza rodzicielska z mocy prawa przysługuje rodzicom dziecka (oczywiście chodzi w tym miejscu o osoby, które w myśl przepisów prawnych uznawane są za rodziców). Rodzice sprawują władzę rodzicielską w stosunku do swoich dzieci aż do osiągnięcia przez nie pełnoletniości (tj. 18 roku życia). Zgodnie z postanowieniami kodeksu cywilnego rodzice ponoszą odpowiedzialność za podejmowanie decyzji odnoszących się do kwestii takich jak: 1) miejsce zamieszkania dziecka, 2) stan zdrowia dziecka, 3) utrzymanie dziecka, 4) sprawowanie nadzoru nad dzieckiem, 5) kształcenie dziecka, a także 6) szkolenie lub rozwój dziecka. W Belgii władza rodzicielska sprawowana jest wspólnie przez obojga rodziców. Co istotne, rodzice dziecka zobowiązani są do współdziałania w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej, a także do wynikających z niej praw oraz obowiązków. W przypadku, gdy jeden rodzic nie żyje, wówczas pozostający przy życiu drugi rodzic sprawuje swoją władzę samodzielnie. Podobnie w sytuacji, gdy jeden z rodziców jest nieobecny lub nie jest w stanie przekazywać swoich decyzji w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej²⁷.

W Holandii przepisy prawne regulujące instytucje małżeństwa znajdują się w kodeksie cywilnym (Nieuw Burgelijk Wetboek) z 1886 roku. Niniejszy akt prawny wzorowany jest na niemieckim kodeksie cywilnym – Bürgerliches Gesetzbuch. Holenderski kodeks cywilny nowelizowano w latach 1981-2008. Składa się z dziesięciu odrębnych części – ksiąg.²⁸ Zawieranie małżeństw przez osoby tej samej płci jest

²⁶ Dane za stroną internetową: <https://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/dziecko-za-granica/272883,Jaka-jest-istota-wladzy-rodzicielskiej-w-Belgii.html> (data dostępu: 12.08.2023) oraz https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-be-pl.do?member=1 (data dostępu: 16.09.2023); https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet (data dostępu: 10.07.2023)

²⁷ Dane za stroną internetową: <https://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/dziecko-za-granica/272883,Jaka-jest-istota-wladzy-rodzicielskiej-w-Belgii.html> (data dostępu: 12.08.2023) oraz https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-be-pl.do?member=1 (data dostępu: 16.09.2023); https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet (data dostępu: 10.07.2023).

²⁸ Dane za stroną internetową: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2011-272.html> (data dostępu 15.08.2023); M. Lerner, Organizacja i funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Królestwie Niderlandów (KONINKRIJK DER NEDERLANDEN), [w:] Wybrane systemy wymiaru sprawiedliwości na świecie, red. B. Sitek, D. Michalski, Olsztyn - Warszawa 2020, s. 81.

możliwe od 1 kwietnia 2001 roku²⁹.

Zgodnie z art. 28 Kodeksu Cywilnego małżeństwo w Holandii może zostać zawarte, jeżeli *a każdy z przyszłych małżonków spełnia warunki do zawarcia małżeństwa zgodnie z prawem holenderskim i jeden z nich posiada wyłącznie lub łącznie obywatelstwo holenderskie lub ma miejsce zwykłego pobytu w Holandii; lub b. każdy z przyszłych małżonków spełnia wymogi zawarcia małżeństwa w państwie, którego obywatelstwo posiada*³⁰. Następny przepis — artykuł 29 kodeksu wymienia przeszkody do zawarcia małżeństwa. W tym zakresie precyzuje, że *Niezależnie od postanowień art. 28 tej księgi, małżeństwo nie może zostać zawarte, jeżeli nie można go zawrzeć na podstawie art. 6 tej księgi, a w każdym razie, jeżeli: A. przyszli małżonkowie nie ukończyli piętnastu lat; B. przyszli małżonkowie żyją razem z natury lub w linii prostej, lub z natury jako brat i siostra; C. występuje brak dobrowolnej zgody jednego z potencjalnych małżonków lub zdolności umysłowe jednego z nich są na tyle zaburzone, że nie jest on w stanie określić swojej woli lub zrozumieć znaczenia swojego oświadczenia; D. byłoby sprzeczne z zasadą, że w danym czasie można zawrzeć związek małżeński tylko z jedną osobą; Nie można odmówić zawarcia małżeństwa na tej podstawie, że zgodnie z prawem państwa, którego obywatelem jest jeden z potencjalnych małżonków, istnieje przeszkoda do zawarcia małżeństwa, której nie można zaakceptować na podstawie art. 6 tej księgi*³¹.

Z kolei artykuł 30 kodeksu cywilnego odnosi się do warunków, w jakich możliwe jest zawarcie małżeństwa w Holandii. Zgodnie z postanowieniami tego przepisu *małżeństwo w Holandii może zostać zawarte wyłącznie przed urzędnikiem stanu cywilnego zgodnie z prawem holenderskim, z zastrzeżeniem*

²⁹ I. Kleniewska, *Zarejestrowane związki partnerskie i małżeństwa osób tej samej płci za granicą a prawo polskie*, Warszawa 2008, s. 8., Wet openstelling huwelijk van 1 april 2001, Tekst ustawy dostępny na stronie internetowej <https://wetten.overheid.nl/BWBR0012099/2001-04-01> (data dostępu 11.05.2023).

³⁰ „Artikel 28 Het huwelijk wordt voltrokken indien: a. ieder der aanstaande echtgenoten voldoet aan de vereisten tot het aangaan van een huwelijk van het Nederlandse recht en een van hen uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit of in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft; of b. ieder der aanstaande echtgenoten voldoet aan de vereisten tot het aangaan van een huwelijk van een staat waarvan hij de nationaliteit bezit.” <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2011-272.html> (data dostępu 10.08.2023)

³¹ „Artikel 29 1. Ongeacht het in artikel 28 van dit Boek bepaalde kan geen huwelijk worden voltrokken indien zulks op grond van artikel 6 van dit Boek niet zou kunnen worden aanvaard en in ieder geval indien: a. de aanstaande echtgenoten de leeftijd van vijftien jaren niet hebben bereikt; b. de aanstaande echtgenoten elkaar van nature of door adoptie bestaan in de rechte lijn of, van nature, als broeder en zuster; c. de vrije toestemming van een der aanstaande echtgenoten ontbreekt of de geestvermogens van een van hen zodanig zijn gestoord, dat hij niet in staat is zijn wil te bepalen of de betekenis van zijn verklaring te begrijpen; d. in strijd zou worden gehandeld met het voorschrift dat een persoon tegelijkertijd slechts met één andere persoon door het huwelijk verbonden kan zijn; e. in strijd zou worden gehandeld met het voorschrift dat zij die een huwelijk willen aangaan, niet tegelijkertijd door een geregistreerd partnerschap mogen zijn verbonden. 2. De voltrekking van een huwelijk kan niet worden geweigerd op de grond dat volgens het recht van een staat waarvan een van de aanstaande echtgenoten de nationaliteit bezit, een beletsel voor die voltrekking bestaat dat op grond van artikel 6 van dit Boek niet kan worden aanvaard”. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2011-272.html> (data dostępu: 10.08.2023).

*uprawnień zagranicznych urzędników dyplomatycznych i konsularnych, zgodnie z przepisami prawa państwa, które reprezentują, do asystowania przy zawieraniu małżeństw, jeśli żadna ze stron nie posiada wyłącznie lub łącznie obywatelstwa holenderskiego*³².

W Holandii osoby niepełnoletnie pozostają pod opieką prawną do ukończenia 18 roku życia. Co do zasady opiekę nad dzieckiem sprawują rodzice — matka oraz biologiczny ojciec dziecka. Nazywa się to władzą rodzicielską. W przypadku dzieci rodziców pozostających w związku małżeńskim rodzice automatycznie sprawują wspólnie władzę rodzicielską nad dziećmi urodzonymi w małżeństwie³³. Jak dotąd rodzice niepozostający w związku małżeńskim lub zarejestrowanym związku partnerskim musieli złożyć do sądu wnioski o przyznanie im wspólnej opieki nad dzieckiem. Zgodnie z nowymi regulacjami w tym zakresie, od 1 stycznia 2023 r. partnerzy stanu wolnego oraz niezarejestrowani partnerzy dzielą władzę rodzicielską z matką dziecka od chwili uznania dziecka przez partnera. W związku z niniejszą zmianą matka oraz partner uznający dziecko nie muszą już występować do sądu z wnioskiem o wspólną opiekę nad dzieckiem³⁴.

W Luksemburgu małżeństwo mogą zawrzeć osoby różnej płci lub tej samej płci. Możliwość zawierania małżeństw dla osób tej samej płci dozwolona jest od 4 lipca 2014 roku. Jeżeli chodzi o prawa i obowiązki, można stwierdzić, że są one zbliżone dla wszystkich par homoseksualnych oraz heteroseksualnych. Aby zawrzeć związek małżeński w Luksemburgu, trzeba spełnić pewne warunki. Po pierwsze oboje przyszli małżonkowie, muszą mieć ukończone 18 lat. Ponadto co najmniej jedno z małżonków musi mieć oficjalne miejsce zamieszkania w Luksemburgu. Istnieje możliwość zawarcia małżeństwa przez osoby niepełnoletnie, pod warunkiem uzyskania zgody sędziego opiekuńczego³⁵.

Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga określa strukturę państwa, prawa i wolności obywateli

³²“ Artikel 30 Wat de vorm betreft kan een huwelijk in Nederland slechts worden voltrokken ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van het Nederlandse recht, behoudens de bevoegdheid van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren om, in overeenstemming met de voorschriften van het recht van de door hen vertegenwoordigde staat, aan de voltrekking van huwelijken mede te werken indien geen der partijen uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit”. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2011-272.html> (data dostępu: 10.08.2023).

³³Dane za stroną internetową: <https://www.judex.nl/rechtsgebied/familie-echtscheiding/kinderen/artikelen/wie-heeft-er-het-ouderlijk-gezag-over-een-kind/> (data dostępu: 10.07.2023).

³⁴ <https://rww.nl/kennis/nieuwe-wet-zorgt-voor-automatisch-gezamenlijk-ouderlijk-gezag-na-erkenning> (data dostępu 10.09.2023) <https://www.familie-erfrecht.nl/vanaf-1-januari-2023-automatisch-gezamenlijk-gezag-door-erkenning/> (data dostępu 1.09.2023) Besluit van 5 december 2022, houdende wijziging van het Besluit burgerlijke stand 1994 in verband met de regels over het van rechtswege ontstaan van gezamenlijk gezag door erkenning <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-242.html> (data dostępu 10.08.2023).

³⁵ Dane za stroną internetową: <https://rww.nl/kennis/nieuwe-wet-zorgt-voor-automatisch-gezamenlijk-ouderlijk-gezag-na-erkenning> (data dostępu 12.07.2023).

oraz funkcjonowanie najważniejszych organów państwowych. Z okazji 175 rocznicy uchwalenia pierwszej konstytucji, w wyniku prac parlamentu, mających na celu jej udoskonalenie, a także przystosowanie do realiów XXI wieku, 1 lipca 2023 roku, wszedł w życie jej nowy tekst. Obecna konstytucja zawiera nieznaną się w niej dotychczas regulacje w zakresie prawa do założenia rodziny czy dobra dziecka³⁶. Zgodnie z art. 15 Konstytucji ...*(4) Każdy ma prawo do założenia rodziny. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia rodzinnego. (5) We wszystkich działaniach dotyczących dzieci należy przede wszystkim brać pod uwagę ich dobro. Każde dziecko ma prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów we wszystkich sprawach, które go dotyczą. Jego poglądy powinny być ich wiek i zrozumienie. Każde dziecko ma prawo do takiej ochrony, środków i opieki, jakie są niezbędne dla jego dobra i rozwoju*³⁷.

³⁶ Dane za stroną internetową: <https://today.rtl.lu/news/luxembourg/a/2081164.html> (data dostępu 12.07.2023).

³⁷ „(4) Toute personne a le droit de fonder une famille. Toute personne a droit au respect de sa vie familiale. (5) Dans toute décision qui le concerne, l'intérêt de l'enfant est pris en considération de manière primordiale. Chaque enfant peut exprimer son opinion librement sur toute question qui le concerne. Son opinion est prise en considération, eu égard à son âge et à son discernement. Chaque enfant a droit à la protection, aux mesures et aux soins nécessaires à son bien-être et son développement. (6) Toute personne handicapée a le droit de jouir de façon égale de tous les droits.” Tekst konstytucji dostępny na stronie internetowej: <https://www.elvingerhoss.lu/sites/default/files/documents/publications/eli-etat-leg-constitution-1868-10-17-n1-consolide-20230701-fr-pdf.pdf> (data dostępu 10.07.2023).

Bibliografia:

Literatura:

1. Bucińska J., *Ochrona instytucji małżeństwa na płaszczyźnie międzynarodowej*, Warszawa 2018.
2. Ignatowicz J., Nazar M., *Prawo rodzinne*, [w:] *Komentarz do art.1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, Warszawa 2005.
3. Kleniewska I., *Zarejestrowane związki partnerskie i małżeństwa osób tej samej płci za granicą a prawo polskie*, Warszawa 2008.
4. Lermer M., *Organizacja i funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Królestwie Niderlandów (KONINKRIJK DER NEDERLANDEN)*, [w:] *Wybrane systemy wymiaru sprawiedliwości na świecie*, red. B. Sitek, D. Michalski, Olsztyn - Warszawa 2020.
5. Molnár S., *The Fundamental Right of Marriage in the Constitutions of European Countries*, "Central European Journal of Comparative Law" 2021, Vol. 2, No. 2.
6. P. Pańtak, *Guarantee of marriage and family protection in the constitution of the republic of poland. The comparative analysis of the basic law in selected member states of the European Union.*, "Polish journal of political science" 2021, Vol. 7, No. 1.

Akty prawne

1. Konstytucja Królestwa Belgii z dnia 7.2.1831 r. Tekst konstytucji dostępny na stronie internetowej https://www.senate.be/deutsch/const_de.html.
2. Konstytucja Wielkiego Księstwa Luksemburga (Wersja skonsolidowana obowiązująca od 1 lipca 2023 roku). Tekst konstytucji dostępny na stronie internetowej: <https://www.elvingerhoss.lu/sites/default/files/documents/publications/eli-etat-leg-constitution-1868-10-17-n1-consolide-20230701-fr-pdf.pdf>.
3. Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18.12.1979 r. Dz.U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71. Tekst dostępny na stronie internetowej: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19820100071>.
4. Konwencja w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw z dnia 10.12.1962 r. Dz.U. z 1965 r. Nr 9, poz. 53. Tekst dostępny na stronie internetowej: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19650090054>.
5. Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19.12.1966 r.

Dz.U. 1977, Nr 38, poz. 169. Tekst dostępny na stronie internetowej:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770380169/T/D19770169L.pdf>.

6. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19.12.1966 r. Dz.U. 1977, Nr 38, poz. 167. Tekst dostępny na stronie internetowej:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770380167/T/D19770167L.pdf>.

7. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 10.12.1948 r. Tekst dostępny na stronie internetowej:
<http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html>.

8. Rekomendacja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie zgody na małżeństwo, minimalnego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw z dnia 1.11.1965 r.

Strony internetowe

1. <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html>
2. <https://adwokampdp.pl/slub-cywilny/>,
3. https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-be-pl.do?member=1
https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet
4. https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-be-pl.do?member=1
https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet
5. https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-13-februari-2003_n2003009163
6. https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_en.html
7. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19650090054>.
8. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19820100071>.
9. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770380167/T/D19770167L.pdf>
10. <https://lawandvisas.com/what-are-the-requirements-for-marriage-in-belgium/>
11. <https://rww.nl/kennis/nieuwe-wet-zorgt-voor-automatisch-gezamenlijk-ouderlijk-gezag-na-erkenning>
12. <https://www.brusselstimes.com/361629/belgium-celebrates-20-years-of-same-sex-marriage>
13. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet

14. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet
15. <https://www.familie-erfrecht.nl/vanaf-1-januari-2023-automatisch-gezamenlijk-gezag-door-erkenning/>
16. <https://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/dziecko-za-granica/272883,Jaka-jest-istota-wladzy-rodzicielskiej-w-Belgii.html>
17. <https://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/dziecko-za-granica/272883,Jaka-jest-istota-wladzy-rodzicielskiej-w-Belgii.html>
18. <https://www.judex.nl/rechtsgebied/familie-echtscheiding/kinderen/artikelen/wie-heeft-er-het-ouderlijk-gezag-over-een-kind/>
19. <https://www.polskieradio.pl/106/156/Artykul/1432090%2CKodeks-Napoleona-%E2%80%93-fundament-prawa-cywilnego>
20. https://www.senate.be/deutsch/const_de.html
21. <https://www.vlaanderen.be/en/marriage>
22. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2011-272.html>
23. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-242.html>
24. <https://rww.nl/kennis/nieuwe-wet-zorgt-voor-automatisch-gezamenlijk-ouderlijk-gezag-na-erkenning>